

Stark men begränsad statsmakt

– Den moderata politiken förenar liberalismens frihetssträvan med konservatismens krav på gemensamt ansvar. Konservatismens metod att basera reformer på erfarenheter från det förflutna utgör en stabil grund för att med optimism möta framtiden. Så lyder några av de första meningarna i det förslag till nytt moderat partiprogram som utarbetats av partiets programkommitté under ledning av Staffan Burenstam Linder.

Möjligheternas samhälle är rubriken för det inledande avsnitt som anger tonen, den allmänna inriktningen och den samhällssyn som är grunden och bakgrunden till de följande konkreta programpunkterna. Det viktiga avsnittet har både lyftning och ger ett gott och slagkraftigt uttryck för det nytänkande som på senare år har ägt rum inom partiet.

Sveriges förändring från bondesamhälle till industriland har möjliggjorts av en fruktbar kombination av ekonomisk liberalisering och politisk demokratisering. Enligt programförslaget är det den offentliga sektorns ohämmade tillväxt, tillsammans med överdrivna fördelningspolitiska ambitioner hos stat och kommun, som har brutit denna positiva utveckling och lett till att en allt större del av den enskildes liv blivit mer politiserad. Ett alltmer oöverskådligt nätverk av lagar och regleringar byråkratiserar samhället.

Det är värdefullt att moderaterna så kraftigt som sker också lyfter fram begreppet demokratisk rättsstat. Rättsstaten är äldre än demokratin. Demokratins krav på att en folkmajoritet har rätt att fatta vilka beslut den önskar kan stå i strid med de krav som en rättsstat uppställer. Det är därför man har en grund-

lag. Det är mycket olyckligt att vi i Sverige har haft en konstitutionell utveckling som lett till att grundlagen i praktiken ersatts med något som liknar sedvanerätt och att detta har lett till att få svenskar har någon känsla av att grundlagen är ett viktigt dokument.

En författningsdomstol sägs ofta ha nackdelar. Det har den säkert – alla regeringar kommer naturligtvis att försöka politisera den till sin fördel. Men förekomsten av en författningsdomstol markerar tydligt och klart att inte bara regeringen utan även riksdagen lyder under lagarna, att demokratin är ett specialfall av rättsstaten. Det är mot den bakgrunden beklagligt att moderaterna inte gått längre än till att kräva att domstolarna skall få en mer preciserad lagprövningsrätt, vad som nu döljer sig bakom den formuleringen.

– Demokratins mål är friheten, heter det också i programförslaget. Det kan man nog hålla med om. Problemet är bara att ett annat parti kan anse att demokratins mål är jämlikhet. Vem har då rätt? Har verkligen demokratin något mål annat än att besluten skall fattas på visst sätt?

Det är naturligt att man i dagens läge med speciellt intresse studerar vad programförslaget har att säga om den filosofi och verklighetsuppfattning som ligger bakom de förslag som skall ta Sverige ur den ekonomiska krisen. Ett partiprogram skall ange hur saker och ting är, hur de borde vara och ange medel för att förändra samhället i önskad riktning.

Man kan inte beskylla författarna av programförslaget för att vara några monetarister av Mrs Thatchers märke. Tvärtom saknar man en mer fyllig be-

skrivning av vad moderaterna anser att inflationen – som sägs undergräva den ekonomiska stabiliteten, äventyra sammanhållningen i samhället, hota den fulla produktiva sysselsättningen, hindra näringslivet från att växa, underminera förutsättningarna för arbete och sparande, medföra att samhällets tillgångar fördelas orättvist samt genom att föröda vårt lands internationella konkurrenskraft förorsaka underskott gentemot omvärlden – beror på och hur den skall bekämpas.

Enligt programförslaget har arbetsmarknadens parter ett eget ansvar för att dämpa prisstegringarna. Skall den ekonomiska politiken kunna leda till stabila priser måste höjda löner motsvaras av ökad produktivitet, heter det. En skattepolitik som undergräver villkoren för arbete och sparande leder till inflation, heter det vidare i programförslaget.

Det skulle vare sig Friedman, Hayek eller Mrs Thatcher skriva under på. Enligt dem beror inflationen på att penningmängden under en tidigare period – kanske eftersläpningen är två år – har ökat snabbare än produktionen.

Ordet penningmängd finns, förmodligen avsiktligt, inte med i programmet.

Det som sägs är bara att "underskotten (i de totala offentliga finanserna) leder till ökad inflation och växande arbetslöshet".

Man behöver inte vara hårdhärtad för att anse att det faktiskt förhåller sig så att inflationen beror på penningmängdens ökningstakt. Om det är så eller inte är en vetenskaplig fråga – inte en ideologisk. Sedan kan man ha olika mening om vilken politik som bör bedrivas mot bakgrunden av den insikten.

Avsnittet om välfärdssamhälle i stället för välfärdsstat hör till det bästa i programmet. Där finns en ny ansats som bådar gott för framtiden.

Även avsnittet om Sverige i världen är befriande att läsa i dagens läge. Där sägs inte bara att Sverige tillhör den västerländska kulturkretsen, och att vi skall stödja frihet och demokrati i andra länder. Där konstateras också att freden i längden inte låter sig förenas med förtryck och att vi bland annat därför bör ge folken i Öst- och Centraleuropa vårt moraliska stöd i deras strävan efter frihet och nationellt oberoende samt att missköta statsfinanser aldrig får leda till en misskött säkerhetspolitik.